

**Svar på fråga 2025/26:756 av Joakim Järrebring (S)
Äldre vattenrättigheter och moderna miljövillkor**

Joakim Järrebring har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att säkerställa att vattenkraftsverksamheter som bedrivs med stöd av äldre rättigheter, såsom urminnes hävd, på ett rättssäkert och förutsebart sätt kan omfattas av omprövningen för moderna miljövillkor, utan att lagliga pågående verksamheter hamnar i rättsliga återvändsgränder.

Under de senaste åren har ett antal avgöranden kommit från Högsta domstolen och Mark- och miljööverdomstolen som bekräftar att äldre rättigheter jämföras med tillstånd och att verksamheter som bedrivs med stöd av äldre rättigheter kan omprövas. Avgörandena bekräftar också att det ställs lägre beviskrav i frågan om vad äldre rättigheter omfattar än när det gäller tillstånd. Ett exempel i närtid är att Mark- och miljööverdomstolen i början av april 2026 meddelade dom i målet om Gäddeviksås kvarn (mål nr M 16600–24), ett mål som Högsta domstolen återförvisade i slutet av 2024. Mark- och miljööverdomstolen kom fram till att den nuvarande

verksamheten i sin helhet omfattades av urminnes hävd och därmed kunde omprövas för moderna miljövillkor. Enligt domstolen visade utredningen i målet att nuvarande verksamhet i allt väsentligt har samma inverkan på vattenförhållandena som de anläggningar som uppfördes före 1882, det vill säga tidpunkten när urminnes hävd senast kan uppkomma.

Jag och regeringen har inte för avsikt att vidta några särskilda åtgärder i nuläget. Den praxis som redogörs för ovan visar att verksamheter för produktion av vattenkraftsel kan anses bedrivas med stöd av urminnes hävd (och andra äldre rättigheter) och förses med moderna miljövillkor på samma sätt som gäller för verksamheter som bedrivs med stöd av tillstånd. Detta ligger i linje med intentionerna bakom bestämmelsen i 5 a § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken. Det kan dock inte uteslutas att det kommer finnas enskilda fall där vattenkraftsanläggningar, på grund av ändringar i anläggningens påverkan på vattenförhållandena, inte kommer att anses omfattas av urminnes hävd och därmed behöver tillståndsprövas eller där gränsdragningsproblem uppstår, som frågeställarens exempel pekar på. Regeringen kommer därför fortsatt att följa frågan.

Stockholm den 6 maj 2026

Johan Britz